

שונות בארץ ישראל בלי לציין את המעבר ביניהן, למשל ישיבות הדרום (קיסרין-לוד) וישיבות הגליל (טבריא-ציפורי).

ג) ויש אומרים שרוב הירושלמי נערך, אך מסכת נזיקין (ב"ק ב"מ וב"ב) לא נערכה.

ג. חלקים שונים מהירושלמי

סדר קודשים

בנוסח שלפנינו אין ירושלמי על סדר קודשים, וכך היה כבר בתקופת הראשונים (הערות על המאירי בהוצאת קדם ראש השנה עמוד 11 הערה יא). אמנם רוב הראשונים והאחרונים כתבו שהיה ירושלמי גם על קודשים, אלא שהוא אבד במשך הדורות (רמב"ם, רשב"ץ, מאירי ובהערות עליו שם, ר' בער ראטנער מחבר אהבת ציון וירושלים, ר' זאב וולף רבינוביץ מחבר שערי תורת ארץ ישראל). ויש מי שחידש שהיה ירושלמי אפילו על כל טהרות (חומת ירושלים שער ד).

לעומתם יש שכתבו שמעולם לא נכתב ירושלמי על קודשים (מראה הפנים ביכורים פ"א ה"ו [ה:]: ד"ה אמר, פרקי מבוא לספרות התלמוד עמוד 511. וכן אוצר ישראל ערך תלמוד דן האם היה ירושלמי על קודשים).

בשנת ה'תרס"ב [1902] התפרסם כי נמצא לכאורה כתב יד לירושלמי על קודשים, ואף יצא לדפוס, אך תוך זמן קצר הוכיחו שאינו ירושלמי אמיתי על קודשים, אלא שהמפרסמו בדא אותו מליבו, או שהוא ליקוט של מאמרים מקובצים מדברי הירושלמי בסדרים האחרים, ויתכן שהמלקט היה קדום (אוצר הירושלמי פרק "הבהרות לתלמוד הירושלמי" אותיות ג וד, אוצר ישראל ערך תלמוד).

מסכתות אבות והוריות

על שתי המסכתות הללו אין בידינו ירושלמי, ונראה שלא היה עליהן ירושלמי מעולם (קובץ מרחבים ח"ג עמוד 219).

מסכת נזיקין

מסכת נזיקין (דהיינו מסכתות בבא קמא, בבא מציעא ובבא בתרא) בירושלמי קצרה בסגנונה יותר משאר הירושלמי (ברוב המסכתות מספר הדפים בירושלמי הוא כשני שלישים ממספרם בבבלי ובמסכת נזיקין הוא כשליש ממספרם בבבלי. מאידך, מסכתות מגילה סוטה ושבועות ארוכות בירושלמי יותר משאר המסכתות, ומספר דפיהן הוא כמספר הדפים בבבלי. יש להעיר שחשבונות אלו מתחשבים גם באורך הדפים במסכתות השונות), ויש לזה כמה הסברים:

א) דרך הירושלמי לקצר בפלפולים, ובנזיקין יש הרבה פלפולים (המידות לחקר ההלכה במבוא פ"ט אות ב).

ב) גם הירושלמי האריך במסכת נזיקין, אלא שרובה דרובה נאבדה (חומת ירושלים שער ד).